

Nr 126

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; given Stockholms slott den 19 april 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att handlingar rörande psykologiska prov skall sekretessbeläggas. Testformulär skall alltid kunna skyddas av sekretess så länge det används. Andra handlingar som har upprättats vid psykologisk undersökning skall kunna skyddas mot obehörig insyn, om undersökningen utförts för forskningsändamål, i samband med inskrivning av värnpliktiga eller yrkesvägledning, arbetsvård eller omskolning eller i anställningsärenden eller vissa andra personalärenden hos myndighet.

Uppgifter ur centrala företagsregistret föreslås kunna utlämnas i större utsträckning än f. n. för att användas vid statistikproduktion, forskning och planeringsarbete.

Propositionen innehåller också förslag bl. a. om vidgat sekretesskydd för uppgifter om uppfinningar eller forskningsresultat i handlingar som inges i ärenden hos statliga forskningsråd och vissa andra offentliga organ.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar**

Härigenom förordnas, *dels* att 7, 14 och 21 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar skall er- hålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas en ny paragraf, 19 a §, av nedan angiven lydelse, *dels* att 22 § samma lag skall upphöra att gälla.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

7 §.

Beträffande handlingar, uppräta- de för myndighets gransknings- eller inspektionsverksamhet eller för an- ordnande av kunskapsprov under myndighets inseende, äger Konungen förordna, att de ej må utlämnas före den avsedda granskningen, inspek- tionen *eller* *prövningen*.

Beträffande handlingar, uppräta- tade för myndighets gransknings- eller inspektionsverksamhet eller för anordnande av kunskapsprov *eller psykologisk undersökning* under myndighets inseende, äger Konungen förordna, att de ej må utlämnas före den avsedda granskningen, inspek- tionen, *prövningen eller undersök- ningen*.

14 §.

Handlingar vilka av läkare eller hos medicinalstyrelsen eller på lä- kares eller styrelsens föranstaltande upprättats till utredning i mål eller ärende hos domstol eller i ärende som avses i giftermålsbalken; handlingar i ärenden rörande hälsovård, sjuk- vård, fattigvård, understöd vid barns- börd, samhällets barnavård och ung- domsskydd eller eljest barnavårds- nämnds och barnavårdsmäns verk- samhet, rätt för enskilda att inköpa alkoholhaltiga drycker, behandling av alkoholister eller eljest nykterhets-

Handlingar vilka av läkare eller hos medicinalstyrelsen eller på lä- kares eller styrelsens föranstaltande upprättats till utredning i mål eller ärende hos domstol eller i ärende som avses i giftermålsbalken; *hand- lingar vilka upprättats vid psykolo- gisk undersökning som utförts för forskningsändamål eller i samband med inskrivning av värnpliktiga el- ler yrkesvägledning, arbetsvård el- ler omskolning eller i ärende om anställning eller upphörande av an- ställning hos myndighet eller i ären-*

(Nuvarande lydelse)

nämnds verksamhet, folkpensionering eller eljest pensionsstyrelsens eller pensionsnämnds verksamhet, försäkring för olycksfall i arbete eller eljest riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets verksamhet, tillsyn å understödsföreningar, hjälpverksamhet vid arbetslöshet; så ock handlingar i ärenden rörande kontroll å utläningar, som här i riket vistas eller hit söka tillträde, må, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, icke utan hans samtycke till annan utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum. Även utan sådant samtycke skall dock handling som nu sagts utlämnas, om, med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnandet åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den vilkens personliga förhållanden i handlingen avses eller för hans nära anhöriga. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

(Föreslagen lydelse)

de om uttagning av anställd hos myndighet till viss utbildning eller tjänstgöring; läkarutlåtanden i ärenden om statlig personalpensionering; handlingar i ärenden rörande hälsovård, sjukvård, fattigvård, understöd vid barnsbörd, samhällets barnavård och ungdomsskydd eller eljest barnavårdsnämnds och barnavårdsmäns verksamhet, rätt för enskilda att inköpa alkoholhaltiga drycker, behandling av alkoholister eller eljest nykterhetsnämnds verksamhet, folkpensionering eller eljest pensionsstyrelsens eller pensionsnämnds verksamhet, försäkring för olycksfall i arbete eller eljest riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets verksamhet, tillsyn å understödsföreningar, hjälpverksamhet vid arbetslöshet; så ock handlingar i ärenden rörande kontroll å utläningar, som här i riket vistas eller hit söka tillträde, må, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, icke utan hans samtycke till annan utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum. Även utan sådant samtycke skall dock handling som nu sagts utlämnas, om, med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att det ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den vilkens personliga förhållanden i handlingen avses eller för hans nära anhöriga. Vid utlämnande böra erforderliga förbehåll göras.

Angår handling, ————— annan person.

Vad i ————— om kastrering.

Uppgifter och ————— om socialregister.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 a §

Bestämmelserna i 16, 17 och 19 §§ utgöra icke hinder mot att utlämna uppgifter ur centrala företagsregistret om företags eller verksamhetsställes namn, adress eller annan identitetsbeteckning eller om företagsform eller verksamhetsart.

Bestämmelserna i 16, 17 och 19 §§ utgöra icke heller hinder mot att utlämna uppgift ur registret om antalet anställda eller arbetstimmar hos ett företag visst år, om det med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål för vilket uppgiften begäres och omständigheterna i övrigt kan anses säkert att uppgiften icke kommer att missbrukas till skada för företaget.

När handling utlämnas med stöd av andra stycket, böra erforderliga förbehåll göras.

21 §.

Beträffande handlingar, vilka i andra fall än eljest i denna lag sägs röra statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å produktion, handel, bankrörelse, försäkringsrörelse eller transportverksamhet eller eljest med avseende å näringslivet, äger Konungen, i den mån de innefatta sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande företag eller sammanslutning till men, förordna, att handlingarna ej må utlämnas förrän viss tid, högst tjugu år, förflutit från deras datum.

Beträffande handlingar, vilka i andra fall än eljest i denna lag sägs röra statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å produktion, handel, bankrörelse, försäkringsrörelse eller transportverksamhet eller eljest med avseende å näringslivet, äger Konungen, i den mån de innefatta sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden eller om enskilda personers, företags eller sammanslutningars uppfinningar eller forskningsresultat, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande person, företag eller sammanslutning till men, för-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ordna, att handlingarna ej må utlämnas förrän viss tid, högst tjugo år, förflutit från deras datum.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1968.

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 19 april
1968.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändringar i lagen den 29 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (den s. k. sekretesslagen)* och anför.

Förändringar inom statlig och kommunal verksamhet aktualiserar tid efter annan ändringar i sekretesslagen. Även i år föreligger behov att ändra sekretesslagen på vissa punkter. Dessa ändringar gäller så skilda ämnen som behovet av sekretesskydd för vissa psykologiska undersökningar i allmän verksamhet (I), möjligheterna att något begränsa nuvarande sekretess beträffande uppgifter i centrala företagsregistret i syfte att främja statistikproduktion, forskning och planeringsarbete (II), behovet att utvidga sekretesskyddet för uppgifter om uppfinningar och forskningsresultat i handlingar som inges i ärenden hos statliga forskningsråd och vissa andra offentliga organ (III) samt upphävande av en bestämmelse i sekretesslagen om handlingar rörande virkesmätning (IV).

De nu aktuella lagstiftningsfrågorna har begränsad räckvidd. Med lösningen av frågorna kan inte lämpligen anstå i avbidan på resultatet av den allmänna översynen av sekretesslagstiftningen. Arbetet på denna översyn måste beräknas ta åtskillig tid i anspråk. Det förslag i ämnet som offentlighetskommittén har lagt fram i betänkandet »Offentlighet och sekretess» (SOU 1966: 60) har under remissbehandlingen mötts av tungt vägande invändningar från flera remissinstanser med särskild sakkunskap beträffande sekretessfrågor. Bl. a. justitiekanslern (JK) och justitieombudsmannen (JO) har bestämt avstyrkt att förslaget läggs till grund för lagstiftning. Beredningarna i ärendet inom justitiedepartementet är visserligen ännu inte avslutade, men redan nu står det klart att det behövs ytterligare utredning innan förslag till ny sekretesslagstiftning kan föreläggas riksdagen. Direktiv för det fortsatta utredningsarbetet förbereds inom justitiedeparte-

mentet, och avsikten är att en ny kommitté skall tillsättas inom den närmaste tiden.

I. Offentlighet och sekretess vid psykologiska undersökningar i allmän verksamhet

Inledning

Psykologiska anlags- och urvalsundersökningar har successivt fått ett ökat användningsområde inom offentlig verksamhet. Inom försvaret utgör sådana undersökningar sedan gammalt ett viktigt hjälpmedel vid fördelning av värnpliktiga på försvarsgrenar, truppslag och förband liksom vid uttagning av officersaspiranter m. m. Postverket och statens järnvägar (SJ) har länge utnyttjat psykologiska testmetoder vid uttagning till viss tjänstgöring eller utbildning. Under senare år har också åtskilliga andra civila myndigheter tagit den tilllämpade psykologin i anspråk. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) använder psykologiska urvalsmetoder vid uttagning för tjänstgöring utomlands, televerket vid uttagning till kurser inom verket, luftfartsverket vid uttagning för utbildning till trafikledare, statskontoret vid bl. a. uttagning av elever för den årliga aspirantutbildningen, centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (CFU) vid bl. a. uttagning av personal till länsstyrelsernas datakontor samt statens vattenfallsverk vid uttagning av maskinistaspiranter etc. Inom arbetsmarknadsverket används psykologiska anlagsundersökningar i samband med yrkesvägledning, arbetsvård och omskolning.

Psykologiska undersökningar på uppdrag av myndigheter utförs vid både statliga och privata arbetspsykologiska institut. De statliga instituten är militärpsykologiska institutet och psykotekniska institutet vid universitetet i Stockholm. Bland privata institut som utför psykologiska undersökningar för statliga myndigheters räkning kan nämnas personaladministrativa rådet, Institutet för tillämpad psykologi i Saltsjöbaden och Ekonomisk företagsledning AB.

Användningen av psykologiska metoder vid uttagning till utbildning och i samband med anställning och befordran inom offentlig verksamhet ger upphov till åtskilliga problem av betydelse för den enskildes trygghet och rättssäkerhet. En utredning har nyligen tillkallats med uppgift att närmare undersöka förutsättningarna och formerna för psykologiska undersökningar inom statsförvaltningen och därmed sammanhängande frågor. Denna utredning skall bl. a. uppmärksamma de psykologiska testresultatens betydelse i befordringsärenden mot bakgrunden av regeringsformens föreskrifter om förtjänst och skicklighet som befordringsgrund.

En fråga som har aktualitet redan med det användningsområde som de psykologiska undersökningarna har i dag är i vad mån testmaterialet bör hållas tillgängligt för allmän insyn. Med anledning av ett uttalande i bl. a. detta ämne av 1965 års riksdag (ABU 1965: 46, rskr 417) har inom civil-

departementet upprättats en promemoria med rubriken »Offentlighet och sekretess vid psykologiska undersökningar i allmän verksamhet» (Stencil C 1966: 1).

Departementspromemorian har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av JK, offentlighetskommittén, kriminalvårdsstyrelsen, SIDA, försvarets civilförvaltning, militärpsykologiska institutet, socialstyrelsen, dåvarande medicinalstyrelsen, postverket, televerket, SJ, dåvarande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, luftfartsverket, statskontoret, statistiska centralbyrån, CFU, skolöverstyrelsen, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, statens vattenfallsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, statens personalpensionsverk, personalutbildningsberedningen, statens personalvårdsnämnd, psykotekniska institutet vid universitetet i Stockholm, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Publicistklubben och personaladministrativa rådet.

Gällande bestämmelser m. m.

Sekretesslagen innehåller undantagen från den i tryckfrihetsförordningen fastslagna principen om allmänna handlingars offentlighet. De bestämmelser som är av intresse i detta sammanhang är främst de i 7, 25 och 39 §§.

Med stöd av 7 § kan Kungl. Maj:t förordna att handlingar, som upprättats för myndighets gransknings- eller inspektionsverksamhet eller för anordnande av kunskapsprov under myndighets inseende, inte får lämnas ut före den avsedda granskningen, inspektionen eller prövningen. Sådana förordnanden har meddelats i 1 § kungörelsen den 4 januari 1939 (nr 7) med förordnanden på civilförvaltningens område jämlikt sekretesslagen (ändrad senast 1964: 278) beträffande handlingar som rör kontrollstyrelsens och skolöverstyrelsens gransknings- och inspektionsverksamhet samt skolöverstyrelsens examensuppgifter. Förordnanden har också getts i 5 § kungörelsen den 16 juni 1950 (nr 462) med förordnanden på försvarsväsendets område jämlikt sekretesslagen och i 2 § kungörelsen den 9 december 1949 (nr 616) med förordnanden på civilförsvarets område jämlikt sekretesslagen beträffande handlingar i motsvarande verksamhet som bedrivs av militär myndighet respektive civilförsvarsmyndighet.

Beträffande tolkningen av uttrycket »kunskapsprov» i 7 § föreligger ett avgörande av regeringsrätten från år 1965 (Regeringsrättens årsbok 1965 not. E 11). Målet gällde rätten att hos skolöverstyrelsen ta del av standardprov eller test som använts i skolor under styrelsens inseende. I sitt utslag fann regeringsrätten, att vissa av de aktuella proven, däribland s. k. standardiserade prov, fick anses utgöra kunskapsprov eller väsentligen innefatta uppgifter för kontroll av elevernas kunskaper, medan andra prov helt eller till huvudsaklig del hade annan karaktär. Regeringsrätten fastslog,

att formulär som hörde till den förra gruppen av prov kunde hållas hemliga under hela den tid de begagnades för sitt ändamål men att laga grund däremot saknades för hemlighållande av formulär till övriga prov.

Sekretesslagen innehåller åtskilliga bestämmelser om sekretess till skydd mot obehörig insyn i enskildas personliga förhållanden. I detta sammanhang torde emellertid endast 25 § vara av omedelbart intresse. I denna paragraf föreskrivs att handlingar i ärenden om offentlig arbetsförmedling, vilka kommit in till anstalt för sådan förmedling eller upprättats där, i princip inte får utlämnas förrän 20 år förflutit från handlingens datum i vidare mån än som behövs för förmedlingsverksamhetens behöriga bedrivande. Med stöd härav anser sig arbetsförmedlingarna kunna vägra att lämna ut handlingar rörande psykologiska undersökningar som utförts på deras uppdrag.

I den mån psykologiska undersökningar anlitas av myndighet i samband med anställning eller befordran finns skäl att uppmärksamma regeln i 39 § sekretesslagen, enligt vilken lagen i princip inte inskränker sökandes, klagandes eller annan parts rätt att i mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet få del av dom, beslut och andra handlingar. Beträffande annan handling än dom eller beslut kan dock utlämnande till part vägras om det av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen är av synnerlig vikt att innehållet i handlingen inte uppenbaras.

För den rätta förståelsen av sekretesslagens betydelse för möjligheterna att hemlighålla handlingar som hänför sig till psykologiska undersökningar bör nämnas att ett mycket stort antal av de undersökningar som görs för myndigheternas räkning utförs av privata institut. I sådana fall lämnas ofta en närmare redogörelse för undersökningsresultaten muntligt till myndigheten i fråga men testmaterialet förblir i regel hos undersökningsinstitutet. Handlingar som förvaras hos ett privat rättssubjekt är inte underkastade tryckfrihetsförordningens offentlighetsprincip, och möjligheterna att hemlighålla testmaterial som förvaras hos privata undersökningsinstitut är alltså obegränsade.

Departementspromemorian

I departementspromemorian erinras om att syftet med tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet är att säkerställa insyn i och kontroll av det allmännas verksamhet. Intresset av insyn och kontroll är inte minst påtagligt i fråga om beslut i personalärenden. Detta gäller i princip vare sig besluten i ärendena grundar sig på resultatet av psykologiska undersökningar eller inte.

När psykologiska undersökningar har kommit till användning i personalärenden, finns det emellertid enligt promemorian å andra sidan särskilda skäl som talar för begränsningar i materialets offentlighet. Dels behöver provens användbarhet skyddas (s. k. instrumentell sekretess). Dels har den

som undergått prov intresse av att uppgifter som han i samband med provet lämnat om sina personliga förhållanden inte blir tillgängliga för obehöriga (s. k. personsekretess).

Beträffande behovet av instrumentell sekretess ligger en parallell med de kunskapsprov som redan är sekretesskyddade enligt 7 § sekretesslagen nära till hands. Liksom ett kunskapsprov blir oanvändbart, om de prövande kan få tillgång till provet före prövningen blir det, påpekas det i promemorian, omöjligt att dra tillförlitliga slutsatser av psykologiska prov, om de som skall testas eller några av dem får tillfälle att studera frågor och uppgifter i testet på förhand. Psykologiska prov skiljer sig från flertalet kunskapsprov som omfattas av förordnande enligt 7 § på det sättet att de behöver tas i bruk upprepade gånger och kan vara aktuella för användning under lång tid. En orsak till detta är att konstruktion och standardisering av psykologiska test är en omfattande procedur, som tar avsevärd tid i anspråk och kräver betydande personella och ekonomiska resurser. Av betydelse är också att möjligheterna till statistiska beräkningar på provresultat för olika prövade grupper ökas om ett prov används under längre tid. Provets tillförlitlighet som prognosinstrument kan härigenom bedömas bättre.

Behovet av personsekretess när det gäller psykologiska undersökningar måste, enligt vad som framhålls i promemorian, bedömas inom ramen för en samlad granskning av sekretessbehovet i ärenden angående anställning, befordran eller uttagning till utbildning eller tjänstgöring. De handlingar som förekommer i anställningsärenden är av skiftande slag, t. ex. ansökningsformulär, meritförteckningar, betyg, inhämtade yttranden och anteckningar vid intervjuer med sökande. Psykologiska undersökningar i sådana ärenden består av olika moment. Vid sidan av begåvnings- och personlighetsprov skall exploranden fylla i frågeformulär som kan avse t. ex. arbets- och familjeförhållanden. I undersökningen ingår regelmässigt även en intervju som psykologen håller med exploranden. Det är vanligt att anteckningar görs i samband med prov och intervjuer.

I fråga om åtskilliga av de handlingar, som förekommer i anställningsärenden, torde det inte finnas anledning att gå ifrån offentlighetsprincipen, sägs det i promemorian. Det bör t. ex. inte komma i fråga att hemlighålla vilka som söker en viss befattning. Inte heller finns det anledning att undanta uppgifter om utbildning och tidigare anställningar eller tjänstgöringsbetyg från offentligheten. Behovet av sekretess för avgivna svar på frågeformulär och provuppgifter ter sig mera svårbedömt. Ofta torde formulären vara av den art att ett utlämnande av svaren inte kan vålla någon skada. Den psykologiska undersökningen eller anställningsförfarandet i övrigt kan emellertid medföra att uppgifter av mycket personlig natur blottas, exempelvis allvarliga intellektuella defekter eller avvikelser på känslolivets område. Den enskildes intresse av att sådana förhållanden inte

kommer till offentligheten har i andra sammanhang ansetts förtjäna lagstiftningens skydd. Skäl till annan bedömning torde knappast föreligga när uppgifterna på myndighets anmodan lämnas i ett anställningsärende. Att uppgifterna icke utlämnas ligger också i myndighetens intresse, eftersom det annars kan bli svårt att lita på att lämnade svar är korrekta. Liksom i anställningsärenden kan det även vid fråga om avgång ur myndighets tjänst föreligga ett behov av sekretessskydd, exempelvis för uppgifter som lämnas i läkarintyg vid sjukpensionering.

Slutsatsen i departementspromemorian blir att man nu bör införa bestämmelser i sekretesslagen om såväl instrumentell sekretess som personsekretess beträffande handlingar som hänför sig till psykologiska undersökningar. Personsekretessen bör emellertid enligt promemorian i princip gälla alla handlingar i anställningsärenden. En förutsättning för hemlighållande av uppgifter med stöd av bestämmelser om personsekretess bör vara att offentliggörande av uppgifterna i fråga kan lända enskild till skada. I praktiken bör det ofta vara möjligt att i anställningsärenden lämna ut inte bara betyg från tidigare arbetsgivare och andra merithandlingar utan också handlingar från psykologisk prövning i den mån handlingarna har ett mera »neutralt» innehåll. Det får bli en uppgift för de tillämpande myndigheterna, sägs det i promemorian, att avgöra vilka uppgifter som bör hemlighållas.

Personsekretess efter dessa linjer innebär enligt vad som konstateras i promemorian att man överger den hittillsvarande principiella inställningen till sekretessfrågan beträffande befordringsärenden. Man måste emellertid, framhålls det i promemorian, beakta att den metodik som tillämpas i sådana ärenden har utvecklats väsentligt under de senaste årtiondena. Medan man tidigare helt grundade besluten på traditionella metoder, såsom anställningsintervjuer och granskning av tjänstgöringsbetyg, förekommer nu i stor utsträckning systematiska bedömningar av de sökande och deras lämplighet för en aktuell tjänst. Mot bakgrunden härav ter det sig enligt promemorian naturligt att bedöma sekretessfrågan på annat sätt än tidigare. I promemorian påpekas också att införandet av personsekretess inte behöver betyda att man prutar på rättssäkerhetskraven. Intresset hos den som undergått psykologisk prövning i ett anställningsärende att få den insyn i testmaterialet som behövs för att han skall kunna föra talan mot ett beslut som gått honom emot tillgodoses genom 39 § sekretesslagen. Avsikten är inte att begränsa den partsoffentlighet som detta lagrum garanterar. I sammanhanget erinras också i promemorian om att JO i skrivelse den 18 juli 1966 till offentlighetskommittén understrukt behovet av föreskrifter i sekretesslagen med avseende på handlingar i tjänstetillsättningsärenden.

Beträffande den närmare utformningen av sekretessregler för psykologiska undersökningar m. m. föreslås i departementspromem-
2* --- *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 126*

morian att man skall knyta an till redan befintliga bestämmelser i sekretesslagen. Den instrumentella sekretessen kan enligt promemorian lämpligen avhandlas i 7 §. Enligt 7 § i dess nuvarande lydelse har Kungl. Maj:t möjlighet att i fråga om bl. a. kunskapsprov som anordnas under myndighets inseeende förordna att proven inte får utlämnas före den avsedda prövningen. Tillräcklig instrumentell sekretess för testformulär får man om denna bestämmelse utvidgas så att den omfattar förutom kunskapsprov även undersökning där psykolog medverkar. Formulären kan då skyddas under hela den tid de utnyttjas. Eftersom 7 § för sin tillämpning förutsätter särskilt förordnande av Kungl. Maj:t vinner man med den i promemorian förordade lösningen att Kungl. Maj:t får viss kontroll över den omfattning i vilken användningen av psykologiska undersökningsmetoder används i den offentliga verksamheten. Enligt promemorian bör den nya sekretessbestämmelsen i 7 § inte begränsas till viss typ av verksamhet. Behovet av sekretess beträffande psykologiska provuppgifter torde vara lika stort inom all offentlig verksamhet där sådana prov används. Det bör alltså inte göras någon skillnad i sekretesshänseende beroende på om proven skall användas inom försvaret eller skolväsendet eller någon annan verksamhetsgren.

När det gäller utformningen av bestämmelserna om personsekretess finns det enligt vad som påpekas i departementspromemorian inte någon lika naturlig anknytningspunkt i sekretesslagen. Valet står närmast mellan 14 och 25 §. 14 § är den centrala bestämmelsen i sekretesslagen i fråga om skydd mot obehörig insyn i enskilda personliga förhållanden. Bestämmelsen avser emellertid huvudsakligen handlingar rörande samhällets sjukvårdande och sociala verksamhet till vilken den här ifrågakvarande personsekretessen knappast kan hänföras. Bättre är då enligt promemorian att föra in de nya bestämmelserna om personsekretess beträffande psykologiska undersökningar m. m. i 25 § om arbetsförmedlingsverksamhet. Denna paragraf används redan nu i viss utsträckning för hemlighållande av testresultat och därtill hörande handlingar. 25 § är konstruerad med tanke på skilda sekretessintressen, bl. a. intresset att inte blottställa enskildas arbets- och avlöningsvillkor och andra personliga förhållanden. I ett tillägg till 25 § kan lämpligen föreskrivas att till myndighet avlämnade uppgifter i anledning av fråga om anställning, antagning till utbildning, placering eller befordran i myndighets tjänst eller avgång därifrån — såvitt uppgifterna angår enskilda personliga förhållanden — inte får utlämnas till annan utan den berördes samtycke tidigare än 70 år efter uppgiftens datum.

Alternativt föreslås i promemorian en mindre omfattande personsekretess som tar sikte uteslutande på uppgifter som lämnas vid sådan undersökning under medverkan av psykolog eller läkare som anordnas av myndighet i personalärenden av nyss nämnt slag. I övrigt är sekretesskyddet utformat på samma sätt enligt detta alternativ som enligt huvudalternativet.

I departementspromemorian erinras om att det inte finns någon generell lagbestämmelse om tystnadsplikt beträffande allmänna handlingar med hemligt innehåll. Av allmänna rättsgrundsatser anses emellertid följa att befattningshavare har tystnadsplikt beträffande uppgift som skall hemlighållas enligt sekretesslagen. De i promemorian föreslagna sekretessbestämmelserna i förening med den tystnadsplikt som sålunda följer av allmänna rättsgrundsatser utgör enligt promemorian ett tillräckligt sekretesskydd för materialet vid psykologiska undersökningar.

I annat sammanhang har nämnts att testmaterialet, när det gäller undersökningar som utförts enligt myndighets uppdrag av privat psykologiskt institut, i regel förvaras hos institutet och där kan hemlighållas i obegränsad utsträckning. Promemorian fäster uppmärksamheten på detta förhållande. Denna praxis, att låta undersökningshandlingarna bli kvar hos det privata institutet, har enligt promemorian sannolikt uppkommit just till följd av avsaknaden av sekretessbestämmelser som allmänt ansetts behövliga på området. Om man genomför förslagen i promemorian bortfaller, påpekas det, skälet för nuvarande ordning i fråga om förvaringen av undersökningshandlingar. Denna ordning strider också mot gängse principer för förvaltningsförfarandet. Myndighet för vars räkning en undersökning utförts bör ha full insyn i undersökningsmaterialet. Detsamma bör gälla beträffande överordnad myndighet som har att pröva besvär i ett ärende där undersökningen har betydelse. I promemorian föreslås att Kungl. Maj:t i samband med förevarande lagstiftningsärende meddelar administrativa föreskrifter om att myndighet, som låtit utföra psykologisk undersökning, skall infordra och hos sig förvara samtliga handlingar som rör undersökningen.

Remissyttrandena

Remissinstanserna biträder genomgående uppfattningen i departementspromemorian att bestämmelser om psykologiska undersökningar nu bör införas i sekretesslagen. Det är en allmän uppfattning bland remissinstanserna att offentlighetsprincipen inte bör tillämpas i full utsträckning beträffande handlingar som hänför sig till sådana undersökningar.

Behovet av instrumentell sekretess för testformulär vitsordas av alla remissinstanser utom *Publicistklubben*. Skydd mot skadlig och onödig publicering av testmaterial kan enligt Publicistklubben åstadkommas på frivillig väg. I flera remissyttranden framhålls emellertid att användningen av psykologiska prov som hjälpmedel vid personalprovning skulle bli meningslös om den som skall undersökas hade möjlighet att ta del av testformuläret. *Statskontoret* finner ett motiv för instrumentell sekretess i det förhållandet att testformulären är dyra att konstruera och blir ekonomiskt lönsamma först vid upprepade användning. Även *offentlig-*

hetskommittén godtar förslaget om instrumentell sekretess men kommittén understryker att sekretessen bör omfatta endast sådana test vars användbarhet kan äventyras om den undersökte haft tillfälle att öva in svaren på de frågor som ställs. Frågor om den undersöktes levnadsförhållanden och uppfattning i olika hänseenden bör inte kunna hemlighållas. Liknande synpunkter anförs också av *militärpsykologiska institutet*.

SACO menar att lämpligheten av instrumentell sekretess kan ifrågasättas av det skälet att dåliga prov kan komma att användas under lång tid om offentlig insyn saknas. Ett sådant prov kan ha avgörande betydelse för många människors val av studieväg och yrke eller möjligheter till utbildning, anställning och befordran. Vid andra prov, t. ex. examensuppgifter, uppdragas fel snabbt och hänsyn måste tas till eventuella fel i proven vid bedömningen av de examinerades prestationer. Någon motsvarande granskning av de psykologiska proven genast efter användningen kan inte förekomma om proven sekretessbeläggs. Trots dessa betänkligheter anser SACO emellertid att man bör godta förslaget i departementspromemorian att prov eller testinstrument får hemlighållas före den praktiska användningen.

Även behovet av personsekretess i sådana personalärenden där psykologiska undersökningar kommit till användning finner nästan alla remissinstanser tillräckligt dokumenterat. Däremot bryter sig meningarna skarpt i fråga om personsekretessens omfattning. Åtskilliga remissinstanser godtar det i promemorian i första hand framförda förslaget att möjlighet skall införas att sekretessbelägga uppgifter i alla slags handlingar så snart uppgifterna hänför sig till ärenden angående anställning, antagning till utbildning, placering eller befordran i myndighets tjänst eller avgång därifrån. Men lika många förordar en mera begränsad sekretess enligt det alternativa förslaget i promemorian som tar sikte uteslutande på uppgifter i handlingar som upprättats vid undersökning under medverkan av psykolog eller läkare i sådana personalärenden som nyss nämnts.

Det vidsträcktare sekrelesskyddet enligt promemorians huvudalternativ tillstyrks av *kriminalvårdsstyrelsen*, *SIDA*, *socialstyrelsen*, *televerket*, *SJ*, *statskontoret*, *CFU*, *domänstyrelsen*, *skogsstyrelsen*, *statens vattenfallsverk*, *Svenska stadsförbundet*, *Svenska kommunförbundet*, *Svenska landstingsförbundet* och *LO*. *Socialstyrelsen* framhåller att man genom att införa möjlighet till sekretess för alla handlingar i anställningsärenden gör det möjligt att striktare än f. n. upprätthålla kravet på att allt material i ärendena skall redovisas i skriftlig form. Därigenom tillgodoser man den enskilda sökandens eller tjänstemannens önskan om full insyn i de fakta som ligger till grund för myndigheternas beslut i personalärenden. Samtidigt är det viktigt att allmänhetens möjligheter till insyn och kontroll i anställningsärenden inte begränsas i onödan. Det bör därför av motiven till de nya sekretessbestämmelserna framgå att man inte med stöd av dem skall kunna hemlighålla sådant som vilka personer som söker en viss befattning, vederbörande sökandes tidigare utbildning och anställning eller tjänstgörings-

betyg eller andra uppgifter som kan offentliggöras utan att det länder den enskilde till allvarlig skada. CFU anser att huvudalternativet i promemorian bäst värnar om den personliga integriteten. Bedömningen av vad som bör hemlighållas bör emellertid enligt CFU:s åsikt ske med viss restriktivitet så att inskränkningarna i offentligheten inte blir alltför långtgående.

Offentlighetsprincipen utgör enligt LO en garanti för att beslut i personalfrågor sker utifrån principen om förtjänst och skicklighet. I anställningsärenden i allmänhet och särskilt i sådana ärenden där psykologiska test används kan emellertid uppgifter av mycket personlig natur komma att blottas. Den enskildes intresse att undgå offentlighet beträffande uppgifter om hans personliga förhållanden är naturligtvis lika starkt när uppgifterna förekommer i anställningssammanhang som i andra sammanhang där han f. n. åtnjuter sekretesskydd. LO anser det riktigt att alla uppgifter som förekommer i svar på prov- eller frågeformulär skall kunna sekretessbeläggas oavsett om provet eller intervjun ingått i en undersökning där läkare eller psykolog medverkat.

En begränsning av personsekretessen till sådana uppgifter i personalärenden som lämnats vid undersökning under medverkan av psykolog eller läkare förordas av JK, *offentlighetskommittén*, *försvarets civilförvaltning*, *militärpsykologiska institutet*, *medicinalstyrelsen*, *postverket*, *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, *luftfartsverket*, *statistiska centralbyrån*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *personalutbildningsberedningen*, *statens personalvårdsnämnd*, *psykotekniska institutet*, TCO och SR. SACO tillstyrker sekretess endast i fråga om anlagsundersökningar, inte i fråga om urvalsundersökningar. När fråga är om ett urval bland sökande eller anställda kräver enligt SACO:s uppfattning rättssäkerheten att allt material som ingår i beslutsunderlaget redovisas offentligt. Därvid finns ingen anledning, säger SACO, att skilja mellan psykologens utlåtande och andra handlingar som legat till grund för ett beslut.

JK anser att departementspromemorian inte ger tillräckligt underlag för att ompröva hittillsvarande principer i fråga om offentlighet och sekretess beträffande handlingar över huvud i anställningsärenden. En sådan omprövning bör enligt JK göras i ett större sammanhang. Vad gäller de psykologiska proven är det enligt JK:s mening motiverat att bereda dessa sekretesskydd i den omfattning som föreslås i promemorian. Det bör således finnas möjlighet att hemlighålla såväl testformulären för att säkerställa deras fortsatta användbarhet som den undersöktes uppgifter för att skydda från insyn i hans personliga förhållanden. Det synes enligt JK vara skäl att samtidigt bereda skydd i sistnämnda hänseende också för uppgifter som lämnats vid läkarundersökning i sådana ärenden om anställning och liknande varom fråga är. *Offentlighetskommittén* är visserligen medveten om att ett helt offentligt förfarande i tjänstetillsättningsärenden kan orsaka en enskild sökande lidande, men anser att en sekretess på området bör strikt begränsas till vad som är motiverat av hänsyn till enskilds intresse att

skydda sitt privatliv mot obehörig insyn. Sekretessen bör enligt kommittén vidare begränsas till fall då andra garantier än offentligheten finns för att uppgifter lämnats och omdömen avgetts under ansvar. En sekretess enligt det restriktivare förslaget i promemorian ligger i linje med kommitténs uppfattning. *Personalutbildningsberedningen* påpekar att den mera begränsade personsekreteessen enligt promemorians restriktivare förslag stämmer bäst överens med de principiella resonemangen i promemorian.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser att bestämmelserna om personsekreteess bör utformas så att de omfattar anlagsprövningar i samband med yrkesvägledning, arbetsvård eller omskolning även om anställning i statlig eller kommunal myndighets tjänst inte är aktuell. *Medicinalstyrelsen* föreslår att lagliga möjligheter skapas för sekretess beträffande psykologiska undersökningar som utförs i forskningssyfte.

Statens personalpensionsverk har funnit olägenheter förbundna med att läkarintyg m. fl. handlingar som upprättats för prövning av fråga om statlig sjukpension över huvud taget saknar sekretesskydd i motsats till intyg för statlig socialförsäkringspension. Detta förhållande har i vissa fall medfört att intyg av betydelse för sjukpensionsprövningen inte tillhandahållits pensionsmyndigheten eller inte gjorts tillräckligt fullständigt. Å andra sidan har det inte sällan förekommit att i intyg yppats förhållanden, om vilka annan inte bort få kännedom utan den sjukes samtycke eller som, om den sjuke fått kännedom om dem, kunnat förmodas motverka ändamålet med vård och behandling.

Den närmare utformningen av sekretessreglerna i promemorian har föranlett kritiska påpekanden i några remissyttranden. *Kriminalvårdsstyrelsen*, *militärpsykologiska institutet*, *CFU* och *SACO* föreslår att man i lagtexten talar om »psykologisk undersökning» i stället för om »undersökning där psykolog medverkar». *Offentlighetskommittén* erinrar om att bestämmelser om legitimation av psykologer ännu inte har meddelats. Det är därför enligt kommitténs mening tveksamt om man nu bör begagna ordet psykolog i lagtext.

Beträffande personsekreteessen i 25 § anser några remissinstanser att den i promemorian föreslagna 70-åriga sekretesstiden är för lång. *CFU* och *personalutbildningsberedningen* förordar 20 år, och *arbetsmarknadsstyrelsen* anser att 50 år är den längsta sekretesstid som bör komma i fråga.

Militärpsykologiska institutet, *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* och *SACO* anser att de nya bestämmelserna i sekretesslagen bör kompletteras med ett lagstadgande om tystnadsplikt. *SACO* pekar i sammanhanget på den informationsfrihet i förhållande till pressen som råder enligt 7 kap. tryckfrihetsförordningen så länge uttryckliga lagbestämmelser om tystnadsplikt saknas. *Offentlighetskommittén*, *socialstyrelsen* och *LO* uttalar däremot sin anslutning till promemorians ståndpunkt att något särskilt stadgande om tystnadsplikt inte behövs.

Åtskilliga remissinstanser har fäst uppmärksamheten på vad departementspromemorian innehåller om förvaringen av undersökningshandlingar i sådana fall då ett privat institut utfört psykologisk undersökning på begäran av myndighet. Flertalet av dem som yttrat sig i frågan är kritiska mot den nuvarande ordningen och anser att testmaterialet bör förvaras hos den myndighet som beställt undersökningen. Uttalanden av den innebörden görs av *offentlighetskommittén, SIDA, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, skogsstyrelsen, personalutbildningsberedningen, TCO, SACO* och *LO. Offentlighetskommittén* anser att det är ett oeftergivligt krav att utredning som är av betydelse för beslut i urvalsfrågor är tillgänglig för myndigheten vid prövningen och därefter bevaras i skriftlig form så att den kan bli belyst under ett besvär förfarande. Handläggningsformer som inte ger underlag för en sådan belysning bör inte användas. *Personalutbildningsberedningen* framhåller att den nu tillämpade ordningen strider mot annars vedertagna grundsatser för allmän förvaltning. Stat och kommun bör inte, säger beredningen, för att tillgodose ett tämligen uppenbart sekretessbehov behöva partiellt överlämna verksamheten och allt därvid framkommet material till enskilda personer eller institut. Beredningen tar detta till intäkt för att det är nödvändigt att nu införa sekretessbestämmelser beträffande psykologiska undersökningar av det slag som har förordats i departementspromemorian.

SJ och *personaladministrativa rådet* menar däremot att testhandlingar bör förvaras hos den som utfört undersökningen. *SJ* framhåller i sammanhanget att myndigheterna under avsevärd tid framåt inte torde förfoga över den psykologiska expertis som är en förutsättning för att ha hand om åtminstone en stor del av testmaterialet. Så länge detta är förhållandet får den enskilde som önskar upplysningar om sina provresultat under alla omständigheter hänvisas till det psykologiska institut som utfört undersökningen.

JK, televerket, luftfartsverket och *statens vattenfallsverk* är av den uppfattningen att det inte går att ge generella anvisningar beträffande den lämpliga förvaringen av testhandlingar. *JK* påpekar att det ibland kan förhålla sig så att den som testas är beredd att lämna upplysningar vid undersökningen endast under förutsättning att upplysningarna stannar hos psykologen och inte kommer till vederbörande myndighets kännedom. I sådana fall kan det enligt *JK* vara lämpligast att materialet blir kvar hos det statliga eller privata institut som gjort undersökningen. Det kan f. ö. ifrågasättas, säger *JK*, i vad mån den myndighet som föranstaltat om undersökningen behöver undersökningsmaterialet. Detta ligger till grund för en bedömning av den undersökte som företas av en sakkunnig psykolog. Någon motsvarande bedömning kan knappast göras av myndigheten och

dess möjligheter till kontroll över undersökningen är därför obetydliga. Behövlig kontroll får enligt JK:s åsikt ordnas på annat sätt.

Departementschefen

Psykologiska undersökningsmetoder har funnit praktisk användning i vitt skilda sammanhang. Inom offentlig verksamhet utnyttjas sådana metoder bl. a. för anslags- och urvalsprövning i samband med yrkesvägledning och uttagning till utbildning och i personalärenden av olika slag. Provens värde och tillförlitlighet har ibland varit en omstridd fråga, men obestriddigt är att allt fler arbetsgivare anser att psykologiska test är ett oundgängligt personaladministrativt hjälpmedel. De olika problem som sammanhänger med användningen av testen är föremål för statsmakternas uppmärksamhet. En nyligen tillsatt utredning skall närmare undersöka förutsättningarna och formerna för användningen av psykologiska undersökningsmetoder inom både statlig och kommunal förvaltning. Denna utredning kommer även att behandla sådana frågor som om begränsningar måste uppställas beträffande utnyttjandet av tillämpad psykologi i tjänstetillsättningsärenden med hänsyn till regeringsformens föreskrift om förtjänst och skicklighet som exklusiva anställnings- och befordringsgrunder.

Vad som nu är aktuellt är emellertid inte olika principfrågor beträffande användningen av psykologiska undersökningsmetoder i statlig och kommunal verksamhet utan det mera begränsade spörsmålet om sekretess beträffande handlingar som hänför sig till psykologiska undersökningar som utförts inom myndigheter och på uppdrag av sådana. I den inom civildepartementet utarbetade promemorian om offentlighet och sekretess vid psykologiska undersökningar i allmän verksamhet har föreslagits att sekretesslagen skall kompletteras med bestämmelser om både s. k. instrumentell sekretess för testformulär och s. k. personsekretess för svaren på testformulärens frågor och andra uppgifter i handlingar som upprättats vid psykologiska undersökningar.

Behovet av särskilda bestämmelser om sekretess beträffande psykologiska undersökningar har vitsordats av nästan alla remissinstanser.

Innehållet i departementspromemorian och vad som framkommit vid remissbehandlingen av denna visar enligt min mening tydligt att lagstiftningsåtgärder är påkallade. Själva testformulären vid psykologiska undersökningar kan f. n. skyddas mot sådan insyn som kan spolia möjligheterna att vidare använda formulären om de är hänförliga till kunskapsprov enligt 7 § sekretesslagen men inte annars. Uppgifter som enskild lämnar vid psykologisk undersökning om strängt personliga förhållanden sekretessbeläggs nu i praxis med stöd av 25 § sekretesslagen så snart det är fråga om en undersökning som utförs inom ramen för arbetsförmedlingsverksamheten. När det är fråga om en likartad undersökning som utförs på begäran av annan myndighet än ett arbetsförmedlingsorgan finns inga motsvarande möjligheter att hemlighålla uppgifter som blottar enskildas per-

sonliga förhållanden. Bl. a. för att tillgodose behovet av sekretesskydd för den som är föremål för undersökning förfar åtskilliga myndigheter så att de anlitar ett privat institut för undersökningen, varvid undersökningsmaterialet ligger kvar hos detta institut. Därigenom saknas emellertid alla rättsliga garantier för insyn i de psykologiska undersökningarna. När det gäller en handling som är hemlig enligt sekretesslagen hindrar sekretessen i allmänhet inte att t. ex. en sökande, som vill besvära sig i ett ärende där handlingen är av betydelse, får del av innehållet i handlingen. Denna partsöfentlighet är av utomordentlig betydelse från rättssäkerhetssynpunkt.

Den lagstiftning om sekretess beträffande handlingar hänförliga till psykologiska undersökningar som nu bör genomföras bör begränsas till vad som är nödvändigt för att tillgodose uppenbara behov av sekretesskydd och för att skapa förutsättningar för en bättre ordning i fråga om redovisning och förvaring av materialet från sådana undersökningar. Som framgått finns det anledning att räkna med att man genom reformer med detta mål för ögonen skall kunna bidra till att öka insynen i den psykologiska undersökningsverksamheten och förstärka rättssäkerheten för enskilda som är beroende av undersökningsresultaten.

Förslaget i departementspromemorian om instrumentell sekretess för testformulär har vid remissbehandlingen nästan undantagslöst bedömts som välgrundat. Värdet av en psykologisk undersökning som grundar sig på ett testformulär är självfallet helt beroende av att formulärets innehåll inte är känt på förhand av den eller de personer som är föremål för undersökningen. Betydelsen av att sådana formulär kan hemlighållas är dessutom så mycket större som formulären regelmässigt måste användas vid upprepade tillfällen. Ofta ökar möjligheterna att använda resultaten från psykologiska undersökningar som underlag för statistiska beräkningar med storleken av det undersökningsklientel på vilket samma testinstrument kan användas. Frågan om instrumentell sekretess för testformulär bör, som föreslagits i promemorian, lösas genom ett tillägg till bestämmelsen om kunskapsprov i 7 § sekretesslagen. Därigenom uppnår man att sekretessen blir avhängig av att den myndighet som låter anordna en psykologisk undersökning tar ett visst ansvar för undersökningen. Sekretessen kommer nämligen att gälla endast i fråga om sådan undersökning som sker under myndighets inseeende. Som påpekats i ett par remissyttranden bör man i lagtexten hellre använda uttrycket »psykologisk undersökning» än det i promemorian föreslagna »undersökning under medverkan av psykolog». Yrkesbenämningen psykolog har ännu inte nått sådan stadga att den bör användas i lagspråket.

I departementspromemorian har bestämmelserna om instrumentell sekretess för testformulär kompletterats med bestämmelser om personsekretess som ger skydd för uppgifter om förhållanden av privat natur. Möjligheten att sekretessbelägga uppgifter om sådana förhållanden är i förslaget begränsad till handlingar i anställningsärenden och vissa andra personalärenden men den skall i princip gälla beträffande alla slag

av handlingar i dessa ärenden. Enligt ett alternativt förslag i promemorian skall personsekretessen vara begränsad till sådana handlingar i personalärenden som är hänförliga till psykologisk undersökning eller undersökning under medverkan av läkare.

Behovet av personsekretess vid psykologiska undersökningar vitsordas allmänt av remissinstanserna. Däremot är meningarna delade när det gäller förslaget att generellt överge den hittillsvarande principen om offentlighet i anställningsärenden och andra personalärenden.

För min del anser jag att promemorian inte ger tillräckligt underlag för att bedöma en fråga av så stor räckvidd. Med hänsyn till bl. a. det fortsatta utredningsarbetet beträffande sekretesslagstiftningen bör man i detta lagstiftningsärende i huvudsak göra endast sådana inskränkningar i rätten att få del av allmänna handlingar som är nödvändiga för att tillgodose uppenbara behov av sekretess i samband med psykologiska undersökningar. Dessa behov sammanhänger framför allt med att man vid en psykologisk undersökning ofta får fram utomordentligt ömtåliga upplysningar om den som är föremål för undersökningen, t. ex. upplysningar om hans anlags- och begåvningsutrustning, om hans karaktär och om hans förmåga att reagera och fungera adekvat i olika situationer.

De nya bestämmelserna om personsekretess kan lämpligen få sin plats i 14 § sekretesslagen som f. n. handlar om sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden beträffande vissa slag av handlingar inom sjukvårdande och social verksamhet. Sekretesstiden är där 70 år. I enlighet med vad jag tidigare har anfört bör personsekretessen i detta sammanhang i princip begränsas till handlingar som hänför sig till psykologiska undersökningar. Jag är inte beredd att nu i sekretesshänseende jämställa läkarundersökning med psykologisk undersökning i vidare mån än att läkarutlåtanden i ärenden om statlig personalpensionering sekretesskyddas på samma villkor som handlingar som hänför sig till psykologiska undersökningar. Behovet av sekretess för denna typ av läkarutlåtande framgår tydligt av yttrandet från Statens personalpensionsverk. När det gäller psykologiska undersökningar bör de nya sekretessbestämmelserna omfatta sådana undersökningar som sker i ärenden om anställning — detta begrepp avser både nyanställning och befordran — eller upphörande av anställning hos myndighet eller i ärenden angående uttagning av anställd hos myndighet till viss utbildning eller tjänstgöring. Under bestämmelserna bör dessutom inrymmas dels undersökningar som utförs i samband med inskrivning av värnpliktiga eller yrkesvägledning, arbetsvård eller omskolning, dels undersökningar som utförs i forskningssyfte. Med denna avgränsning torde de nya sekretessbestämmelserna komma att täcka även det sekretessbehov beträffande psykologiska undersökningar inom arbetsförmedlingsverksamheten som hittills tillgodosetts med stöd av 25 § sekretesslagen.

Av allmänna rättsgrundsatser följer att tjänsteman som får del av inne-

hållet i handling som är hemlig enligt sekretesslagen inte får röja innehållet i handlingen för obehöriga. Denna tystnadsplikt gäller emellertid inte i förhållande till pressen eller radion utan särskild bestämmelse därom i lag. Förhållandet i framtiden mellan handlingssekretessen och tystnadsplikten hör till de frågor som får prövas i samband med den fortsatta över synen av sekretesslagstiftningen. Något särskilt lagstadgande om tystnadsplikt beträffande innehållet i handling som hänför sig till psykologisk undersökning eller i läkarutlåtanden i ärenden om statlig personalpensionering bör inte införas nu.

Jag har tidigare nämnt att ett av syftena med de här föreslagna sekretessbestämmelserna är att skapa förutsättningar för en bättre ordning beträffande redovisning och förvaring av material från psykologiska undersökningar. Principen bör vara att en myndighet som anlitar ett privat institut för psykologisk undersökning bör begära skriftlig redovisning av undersökningsresultatet och infordra samtliga handlingar beträffande undersökningen för förvaring hos myndigheten. I vissa fall kan det emellertid finnas särskilda skäl för att iaktta en annan ordning. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter i ämnet. De torde böra utfärdas i anslutning till ikraftträdandet av de nya sekretessbestämmelserna.

II. Utlämnande av uppgifter ur centrala företagsregistret

Inledning

I enlighet med statsmakternas beslut år 1963 (prop. 1963:85, SU 81, rskr 196) har ett centralt företagsregister lagts upp hos statistiska centralbyrån. Arbetet härmed har bedrivits i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag som har upprättats av delegation för statistikfrågor (se prop. 1963: 85 s. 71).

Centrala företagsregistret omfattar praktiskt taget alla företag i riket utom jordbruksföretag. Avsikten är att senare utvidga registret så att det kommer att omfatta även jordbruksföretag ävensom statlig verksamhet som inte drivs i bolagsform och fastighetsägare utan anställd arbetskraft.

Registret består av magnetband på vilka uppgifterna har förts in genom magnetisering. Uppgifterna, som kan avläsas endast med hjälp av datamaskin, avser för företagen som helhet (1) företagsnummer, (2) företagsform, (3) namn, (4) hemortsadress, (5) hemortslän, (6) hemortskommun, (7) hemortsuppbördsdistrikt, (8) verksamhetslän, (9) verksamhetskommun, (10) verksamhetsförsamling, (11) huvudsaklig näringsgren, (12) antalet årsarbetare, (13) antalet arbetstimmar för hela personalen för helår samt (14) för vissa företag omsättningen angiven i tusental kronor. För varje fast verksamhetsställe för de olika företagen innehåller registret

vidare uppgifter om (15) verksamhetsställesnummer, (16) verksamhetsställets benämning, (17) verksamhetsställets adress, (18) län, (19) kommun och (20) församling, (21) antal anställda, (22) för vissa företag omsättningen vid verksamhetsstället i tusental kronor, (23) verksamhetsarter, (24) antalet anställda för varje verksamhetsart samt (25) för vissa företag omsättningen för verksamhetsart i tusental kronor.

Informationerna till registret hämtas från olika källor. För företag med anställda hämtas informationerna i huvudsak från de arbetsgivaruppgifter, som enligt förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring lämnas till riksförsäkringsverket. Riksförsäkringsverket för över uppgifterna i arbetsgivaruppgifterna på hålkort och magnetband. Uppgifterna tillförs sedan företagsregistret genom kopiering. För företag utan anställda hämtas flertalet informationer genom förmedling av de lokala skattemyndigheterna och CFU ur rörelsebilagan till företagens självdeklarationer. Om ett företag har flera verksamhetsställen och/eller flera verksamhetsgrenar hämtas vissa informationer direkt från företaget. Registret tillförs också informationer från den årliga industristatistiken och andra reguljära statistikgrenar.

I skrivelse den 26 januari 1965 har delegationen för statistikfrågor hemställt att sekretesslagen skall ändras så att vissa av registrets uppgifter, som enligt gällande bestämmelser är sekretessbelagda, kan lämnas ut till allmänheten.

Över delegationens skrivelse har efter remiss yttranden avgetts av JK, hovrätten för Västra Sverige, försäkringsrådet, riksförsäkringsverket, statistiska centralbyrån, riksskattenämnden, kommerskollegium, statens pris- och kartellnämnd, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Jönköpings och Kopparbergs län, offentlighetskommittén, Sveriges advokatsamfund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges redareförening, SACO, LO, TCO, SR, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska arbetsgivarföreningen (SAF), Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svensk industriförening och Kooperativa förbundet (KF). Kommerskollegium har överlämnat yttranden av handelskamrarna i riket. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har vid sitt yttrande fogat yttrande av Kopparbergs län företagareförening ek.för.

Gällande bestämmelser m. m.

Med hänsyn till de källor, ur vilka uppgifter hämtas till företagsregistret, är 4, 16, 17 och 19 §§ sekretesslagen av betydelse för frågan om registrets informationer kan lämnas ut till enskilda personer och företag.

Enligt 4 § kan Kungl. Maj:t förordna att bl. a. militära handlingar av olika slag inte får lämnas ut, om ett offentliggörande kan skada rikets försvars eller eljest medföra våda för dess säkerhet. Skyddstiden är högst 50 år från handlingens datum, om inte särskilda förhållanden påkallar att handlingen hemlighålls under längre tid. Förordnande med stöd av denna paragraf har meddelats i olika kungörelser för skilda delar av förvaltningen.

I 16 § föreskrivs att för statlig och kommunal statistik lämnade uppgifter och myndighets bearbetningar därav inte får, om de avser till namn eller annan identitetsbeteckning angivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, lämnas ut förrän 20 år från uppgiftens datum. Uppgift får dock lämnas ut tidigare om den som avses med uppgiften samtycker eller om med hänsyn till uppgiftens eller bearbetningens natur eller det ändamål för vilket den önskas och omständigheterna i övrigt trygghet kan anses vara för handen, att utlämnandet inte kommer att missbrukas till hans skada. Då handling lämnas ut bör erforderliga förbehåll göras.

Enligt 17 § får bl. a. uppgifter som har lämnats till myndighet för att användas till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller för beräkning av arbetsgivaravgift enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension m. m. (numera förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring m. m.) inte utan den skattskyldiges eller den avgiftsskyldiges samtyckes utlämnas tidigare än 20 år efter uppgiftens datum, i andra fall än som föreskrivs i därom gällande författning.

I 19 § föreskrivs att handlingar som har inkommit till eller upprättats hos riksförsäkringsanstalten (numera riksförsäkringsverket) i ärenden angående försäkring för olycksfall i arbete och för yrkessjukdomar inte får lämnas ut tidigare än 20 år från handlingens datum, om handlingarna avser bl. a. arbetet i arbetsgivares rörelse, företag eller verksamhet eller arbetarnas antal och arbetstid. Om arbetsgivaren lämnar sitt samtycke eller om med hänsyn till det ändamål, för vilket utlämnande begärs, och omständigheterna i övrigt trygghet kan anses föreligga att missbruk till arbetsgivarens skada inte kommer att ske, får handling lämnas ut tidigare. Erforderliga förbehåll bör göras vid utlämnandet.

Regeringsrätten har i utslag den 16 juni 1965 (Regringsrättens årsbok 1965 nr 25) prövat frågan om uppgifter i företagsregistret om antalet anställda i enskilt företag får lämnas ut. I utslaget anmärks, att uppgifter om antalet anställda i enskilda företag har tillförts registret genom kopiering från magnetband och hålkort, vilka utlånats från riksförsäkringsverket och som där upprättats genom bearbetning av inkomna arbetsgivaruppgifter bl. a. i ärende angående försäkring för yrkessjukdomar. Regeringsrätten fann jämlikt 17 och 19 §§ sekretesslagen att kopia av de aktuella delarna av registret inte fick lämnas ut i vidare mån än som kunde komma i fråga på grund av bestämmelserna i de nämnda författningrummen.

Delegationen för statistikfrågor

Enligt delegationen skapar registret möjligheter till en väsentlig förbättring av den officiella företagsstatistiken. Vidare kommer genom registret att skapas möjligheter till samordning mellan den officiella företagsstatistikens olika grenar. Företrädare för privat och kommunal statistikproduktion har ett starkt intresse av att utnyttja registret, bl. a. som underlag för urval till statistiska undersökningar. Denna verksamhet skulle effektiviseras och olika delar av statlig och icke-statlig statistik skulle koordineras bättre, om registrets material kunde utnyttjas i vidgad omfattning. Registret kan användas även för annat än statistikproduktion. Delegationen har avsett att det skall vara en gemensam tillgång för statistikproduktion, administration och andra ändamål. Om registret kunde göras mera allmänt tillgängligt skulle det bli obehövt med specialregister på olika håll. I vart fall skulle sådana register kunna få sitt underlag från företagsregistret. Både genom den direkta kostnadsbesparingen och av andra skäl skulle detta innebära en väsentlig fördel för samhället. — För vissa användningsområden kan det enligt delegationen vara tillräckligt med de uppgifter som f. n. kan lämnas ut utan hinder av gällande sekretessbestämmelser. För andra områden är detta emellertid uppenbart otillräckligt. Om registret skall kunna användas t. ex. som underlag för urvalsundersökningar är det av mycket stor betydelse att ha tillgång till uppgifter om verksamhetens art och om företagets resp. arbetsställets eller verksamhetens storlek. Delegationen anser det därför väsentligt att såväl branschangivelse som något storleksmått görs allmänt tillgängliga. Det är emellertid också viktigt att uppgifter inte lämnas ut som kan lända företagen till skada. Delegationen har därför övervägt de olika förfaranden som kan tänkas komma i fråga. Registrets uppgift om antalet årsarbetare, fördelade på verksamhetsställen och verksamhetsarter, utgör i flertalet fall en god mätare på företagets storlek. För många användningsområden skulle det vara tillräckligt att indela företagen i storleksklasser som inte behöver avslöja de individuella företagens exakta storlek. Detta alternativ har dock bl. a. den nackdelen, att man troligen skulle behöva använda samma klassindelning för hela näringslivet. Storleksstrukturen varierar emellertid mellan olika branscher. Man skulle därför få tillämpa antingen en mycket fin klassificering för alla branscher, varigenom fördelen med klassindelningen skulle falla bort, eller också en indelning som är alldeles för grov för vissa branscher. Eftersom aktiebolagslagen föreskriver att uppgifter om antalet anställda i ett företag skall publiceras i verksamhetsberättelsen och eftersom liknande uppgifter i stor utsträckning förekommer i kalendrar o. d., dock inte i en form som är lämplig för statistiskt ändamål, finns det enligt delegationens uppfattning ingen anledning att inskränka uppgiften om antalet anställda till att avse endast företagets storleksklass. Delegationen föreslår därför att uppgifter om antalet årsarbetare och om antalet arbetstimmar fritt skall få

lämnas ut, om uppgifterna inte böra vara sekretessbelagda från försvarssynpunkt. Det kan enligt delegationen göras gällande att en uppgift om antalet anställda är en dålig mätare på storleken för vissa typer av företag. Detta gäller särskilt handelsföretagen. För dessa kommer registret att innehålla uppgift om omsättningen, vilken skulle vara ett avsevärt bättre storleksmått. Delegationen föreslår emellertid att omsättningsuppgifter även i fortsättningen skall vara underkastade sekretess, eftersom ett utlämnande av dessa uppgifter skulle kunna medföra vissa nackdelar för den nu avsedda typen av företag.

Sammanfattningsvis uttalar delegationen att registrets omsättningsuppgifter bör vara sekretessbelagda men att uppgifterna om företagens och verksamhetsställets nummer, företagsform, adress o. d. — informationerna (1) — (10) och (15) — (20) —, om verksamhetens art — informationerna (11) och (23), och om sysselsättningen — informationerna (12), (13), (21) och (24) — bör ställas till alla konsumenters förfogande utan annan inskränkning än som betingas av hänsyn till försvarshemligheter.

Remissyttrandena

Delegationens förslag om uppmjukning av gällande sekretessbestämmelser för statistikfrågor tillstyrks i sin helhet av *JK, statistiska centralbyrån, kommerskollegium, handelskamrarna i Göteborg, Örebro, Gävle och Luleå, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Jönköpings och Kopparbergs län, Kopparbergs läns företagareförening ek. för., Sveriges advokatsamfund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges redareförening, TCO, SACO, LO, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, SAF, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och KF.*

Statistiska centralbyrån understryker i sitt remissyttrande vikten av att den som lämnar uppgifter till statistikproduktionen kan känna sig övertygad om att uppgifterna behandlas konfidentiellt. När det gäller den nu aktuella frågan föreligger emellertid särskilda omständigheter som gör att centralbyrån likväl vill biträda förslaget. Företagsregistret kommer att bli ett betydelsefullt instrument för en samordning av den ekonomiska statistiken. Genom registret kommer man att samtidigt kunna utnyttja uppgifter som har samlats in för statistiskt ändamål och för andra ändamål. Uppgifterna i registret måste i största möjliga utsträckning göras tillgängliga för alla ändamål, om registret skall motsvara de förväntningar som har ställts på det från statliga och kommunala myndigheter, näringslivets organisationer och enskilda företag. För många ändamål fordras ett mått på företagets storlek. Detta bekräftas av de framställningar om uppgifter ur registret som centralbyrån haft att handlägga. När betydelsen

av sekretessen skall bedömas måste man fästa avgörande vikt vid arten av de uppgifter som det är fråga om. Uppgift om antal arbetstimmar per år erhålls från riksförsäkringsverket. Med ledning av denna uppgift räknar man ut antalet årsanställda. Uppgift om antalet årsanställda insamlas även från företagen. Dessa uppgifter innehåller i regel besked om hur antalet årsanställda fördelas på olika verksamhetsställen och olika näringsgrenar. Hos patent- och registreringsverket kan var och en få upplysning om totala antalet årsanställda hos ett aktiebolag. Om medelantalet anställda hos en ekonomisk förening överstiger tio, skall förvaltningsberättelsen innehålla uppgift om antalet anställda. Förvaltningsberättelsen skall hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den. Uppgifter om antalet anställda hos aktiebolag och större ekonomiska föreningar är alltså i princip offentliga. Vad beträffar övriga företagsformer samt verksamhetsställen och verksamhetsarter kan uppgifterna i inte oväsentlig utsträckning hämtas ur handels- och industrikalendrar och från kreditupplysningsföretag och banker. Det förefaller därför orimligt, om uppgifterna skulle vara sekretessbelagda i företagsregistret där de är tillgängliga lättast.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller det angelägna i att informationer som inhämtas för produktion av arbetsmarknadsstatistik i största möjliga utsträckning kan utnyttjas också för administrativa ändamål. För planeringsändamål har styrelsen och länsarbetsnämnderna fört register som innehåller sådana uppgifter som ingår i det centrala företagsregistret. Denna verksamhet måste fortsätta. Det skulle emellertid vara av stort värde om styrelsens och länsarbetsnämndernas register kunde framställas automatiskt med hjälp av det centrala företagsregistret. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* utvecklar liknande synpunkter och understryker att registret kan komma att bli av stort värde som statistisk källa för regionala utredningar på näringslivets område. Det är av stort intresse för den regionala och lokala utrednings- eller planeringsverksamheten att uppgifter om branschtillhörighet samt antal årsarbetare och summa arbetstimmar blir mera allmänt tillgängliga. Sådana uppgifter om enskilda företag är redan nu publicerade i olika sammanhang. Företagen torde enligt länsstyrelsens uppfattning i allmänhet inte vara obenägna att lämna uppgifterna. Detta sker ofta i samband med t. ex. lokala utredningar. Uppgifterna synes inte vara av den arten att det skulle vara till mera betydande men för företagarna att slopa sekretesskyddet i enlighet med vad som föreslagits. *Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap* anser också att de olägenheter som skulle kunna uppkomma för uppgiftslämnare genom en ökad spridning av uppgifter om företagets eller verksamhetens storlek är av mindre betydelse. Med undantag för de företag och verksamhetsställen för vilka sekretess behövs från försvarssynpunkt bör därför uppgifter om antalet årsarbetare och antalet arbetstimmar kunna fritt utlämnas. Överstyrelsen avser att i samverkan med statistiska centralbyrån och övriga berörda myndigheter till

närmare prövning ta upp frågan vilka företag och verksamhetsställen som med hänsyn till totalförsvaret måste skyddas genom sekretess.

Några remissinstanser vill inte gå så långt i fråga om uppmjukning av sekretessen som föreslagits i delegationens skrivelse. Invändningar med denna innebörd har framställts av *handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Malmö, Borås, Karlstad, Sundsvall* och *Visby, statens pris- och kartellnämnd, offentlighetskommittén, Sveriges hantverks- och industriorganisation* och *Svensk industriförening*.

Offentlighetskommittén anför.

De sekretessfrågor som delegationen har väckt är svåra att ta ställning till. Å ena sidan är det ett intresse inte bara för staten och kommunerna utan även för företagen och deras organisationer att ha tillgång till ett korrekt och fullständigt register över företagen i riket. Å andra sidan kan man väl tänka sig fall i vilka det skulle vara olägligt för ett enskilt företag, om uppgifter exempelvis angående dess omsättning kom till konkurrentens kännedom. Det är en given utgångspunkt vid planläggningen av företagsregistret att sekretessen kring primärmaterialet inte begränsas så starkt, att uppgiftslämnarna av rädsla för insyn avhåller sig från att lämna korrekta uppgifter. När det gäller sådana data som ej inhämtas särskilt från företagen utan tas från deklara-tions- eller socialförsäkringshandlingar måste man emellertid ta hänsyn till övriga författningsbestämmelser om insyn och sekretess. Det är exempelvis enligt kommitténs mening tveksamt, om man i detta sammanhang bör införa bestämmelser som blottlägger sådana förhållanden för insyn som företagen inte enligt lagstiftningen om bolag, föreningar o. s. v. är skyldiga att offentliggöra. Åtskilliga av de uppgifter som skall ingå i företagsregistret är sådana, att något sekretessintresse knappast gör sig gällande. Så är fallet med uppgifter om företagsform, namn, adress m. m. och näringsgren. Sådana uppgifter torde redan nu betraktas som offentliga bortsett från de fall då sekretess gäller på grund av 4 § sekretesslagen och de med stöd därav utfärdade föreskrifterna. Annorlunda kan det ligga till med uppgifter om företagens storlek. Det framgår av delegationens framställning, att vissa av näringslivets organisationer har rätt till försiktighet härvidlag. Enligt den remitterade framställningen skulle uppgifter om företags omsättning, i den mån de skulle tillföras registret, alltfört vara sekretessbelagda. Övriga i registret ingående uppgifter skulle däremot vara offentliga, däribland uppgifterna om »årsarbetare» och arbetstimmar. Det i framställningen redovisade materialet medger enligt kommitténs mening knappast någon bedömning av de risker för registeruppgifternas tillförlitlighet som detta kan innebära. Under alla förhållanden ter det sig olägligt att på en speciell punkt göra avsteg från den princip som 16 § sekretesslagen uttrycker. Särskilt diskutabelt är det att göra ett sådant undantag i fråga om det centrala företagsregistret, så länge det inte finns lagregler om vad som skall ingå i detta register.

Svensk industriförening anser att den föreslagna uppmjukningen av sekretesslagens bestämmelser inte får göras så omfattande att de strider mot de enskilda företagens berättigade krav på integritet i fråga om ekonomi, struktur m. m. Uppgifter om företagens sysselsättning bör från denna synpunkt inte kunna offentliggöras i föreslagen omfattning. Om

uppgifter lämnas ut kommer utomstående att få kännedom om den grad i vilken arbetskraften utnyttjas. Detta kan skada det enskilda företaget, bl. a. från konkurrenssynpunkt. Av registrets uppgifter om sysselsättningen bör därför bara uppgifterna om antalet anställda få offentliggöras. *Handelskamrarna i Stockholm* och *Visby* ifrågasätter om offentligheten bör omfatta antalet anställda inom varje verksamhetsart. Blir dessa uppgifter allmänt tillgängliga synes vissa förhållanden inom företaget komma att röjas i en utsträckning som kan medföra skada för företaget. *Handelskammaren i Malmö* uttalar liknande betänkligheter och anför som exempel att ett företag engagerar sig i en ny verksamhetsgren och anställer personal för att utveckla nya produkter inom detta område. Handelskammaren ifrågasätter om man inte bör begränsa offentligheten beträffande uppgifter om antalet anställda för varje verksamhetsgren till att avse endast summariska siffersammanställningar för viss region. *Handelskamrarna i Norrköping, Karlstad* och *Sundsvall* samt *Sveriges hantverks- och industriorganisation* anser att uppgifterna i registret över huvud taget inte bör få lämnas ut för annat ändamål än statistisk bearbetning. Frågor om arbetstid har så nära samband med avlöningsförhållanden, anser *handelskammaren i Borås*, att uppgifter om arbetstid inte bör vara offentliga.

Departementschefen

Det hos statistiska centralbyrån upprättade centrala företagsregistret är enligt utslag av regeringsrätten att anse som allmän handling i tryckfrihetsförordningens mening. Bestämmelserna i sekretesslagen skall därför tillämpas på registret.

De fakta om företagen som tas in i registret från infortrade statistiska uppgifter, självdeklarationer eller arbetsgivaruppgifter är f. n. sekretessbelagda enligt bestämmelserna i 4, 16, 17 och 19 §§ sekretesslagen. Innehållet i registret kan alltså inte lämnas ut, om man därigenom skulle kränka ett intresse som har skyddats genom någon av dessa bestämmelser. Avsikten med centrala företagsregistret är bl. a. att i största möjliga utsträckning ersätta de separata register som har förts för olika statistikgrenar. Registret skall även möjliggöra en rationalisering av den registrering av företag som förekommer utanför statistikproduktionen. Registret skall kunna användas även för annan statistikproduktion än statlig sådan. För samhällsforskning, samhällsplanering, administration och näringslivet är uppgifterna i registret av värde.

Bestämmelserna i sekretesslagen reglerar inte i vilka fall hemlig handling får lämnas ut till annan myndighet. Bestämmelserna utgör inte generellt något hinder att en sekretessbelagd handling delges annan myndighet. Det har emellertid förutsatts att även enskilda personer och företag skall kunna utnyttja primärmaterialet i företagsregistret för olika ändamål, t. ex. för marknadsundersökningar. Detta torde också vara nödvändigt för att

kostnaderna för registret skall kunna finansieras genom avgifter. För att göra det möjligt att effektivt använda registret för olika ändamål måste man därför överväga, om det nuvarande sekretesskyddet för uppgifterna i registret är nödvändigt.

Det kan uppenbarligen inte komma i fråga att göra någon ändring i de bestämmelser som gäller till skydd för totalförsvaret. Uppgift som är hemlig enligt någon författning som Kungl. Maj:t har utfärdat med stöd av 4 § sekretesslagen kan alltså inte få lämnas ut, även om den skulle behövas för statistikproduktion eller planering. Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap har i sitt remissyttrande förklarat, att överstyrelsen avser att i samverkan med statistiska centralbyrån och övriga berörda myndigheter ta upp frågan vilka företag och verksamhetsställen som med hänsyn till totalförsvaret måste skyddas genom sekretess.

Något sekretessskydd torde inte behövas för anteckningar om företags eller verksamhetsställes namn, adress eller annan identitetsbeteckning, om företagsform eller verksamhetsart som har hämtats från en för statistik lämnad uppgift eller från självdeklaration eller arbetsgivaruppgift och därefter förts in i företagsregistret, dvs. informationerna (1) — (11), (15) — (20) och (23). Förslaget att dessa uppgifter i företagsregistret inte vidare skall vara sekretessbelagda har inte mött någon gensaga under remissbehandlingen. Jag ansluter mig till förslaget i denna del.

Delegationen för statistikfrågor har föreslagit att också registrets uppgifter om antal anställda och arbetstimmar för dessa, informationerna (12), (13), (21) och (24), skall få lämnas ut till allmänheten. I denna del har vissa remissinstanser framfört betänkligheter mot att ge upp den nuvarande sekretessen.

Erfarenheten torde visa att sekretessen är en nödvändig förutsättning för att man skall kunna ålägga enskilda en mera omfattande uppgiftsplikt och få in tillförlitliga uppgifter. Om sekretesskyddet upphävs, kan man inte helt undgå de olägenheter som följer av att enskilda vägrar lämna uppgifter för statistiskt ändamål eller lämnar felaktiga uppgifter. Å andra sidan framgår det av delegationens framställning och av remissyttrandena att det ofta är angeläget att uppgifter om antalet anställda och arbetstimmar hos registrerade företag kan lämnas ut till centrala företagsregistrets kunder för en bedömning av vederbörande företags storlek. Ifrågavarande uppgifter finns ofta redan nu i offentliga handlingar hos patent- och registreringsverket och i olika kalendrar. Om så är fallet, bör uppgifterna kunna lämnas även ur företagsregistret. Också i många andra fall är det uppenbart att det inte kan medföra någon skada för företaget, om uppgifter om antalet anställda och arbetstimmar lämnas ut till enskild person eller företag som behöver uppgifterna för en statistisk undersökning.

Mot bakgrunden av de synpunkter som här utvecklats föreslår jag att i sekretesslagen införs en ny paragraf, 19 a §, om sekretess beträffande

uppgifter ur centrala företagsregistret. I denna paragraf bör föreskrivas att 16, 17 och 19 §§ sekretesslagen inte skall utgöra hinder mot att lämna ut uppgifter ur centrala företagsregistret om företags eller verksamhetsställes namn, adress eller annan identitetsbeteckning eller om företagsform eller verksamhetsart. Beträffande uppgifter ur registret om antal anställda eller arbetstimmar för visst företag och år bör föreskrivas att utlämnande får ske, om det med hänsyn till uppgiftens natur och det ändamål för vilket den begärs och omständigheterna i övrigt kan anses säkert att uppgiften inte kommer att missbrukas till skada för företaget i fråga.

Förutom det centrala företagsregistret kommer under innevarande år att hos statistiska centralbyrån upprättas ett lantbrukets företagsregister, innehållande uppgifter om verksamhet beträffande jordbruk, skogsbruk, husdjursskötsel, fruktodling och trädgårdsodling. Detta register byggs på uppgifter som lämnas för lantbruksstatistiken av lantbrukets företagare i fråga om fastigheter, byggnader, maskiner, anställda etc. Sekretessproblemen blir avsevärt enklare att hantera beträffande detta register än vad fallet f. n. är beträffande det centrala företagsregistret. Med stöd av 16 § sekretesslagen torde uppgifter kunna utlämnas ur lantbrukets företagsregister under i huvudsak samma förutsättningar som enligt den här föreslagna nya paragrafen i sekretesslagen kommer att gälla i fråga om utlämnande av uppgifter från centrala företagsregistret. Några särskilda bestämmelser som tar sikte på lantbrukets företagsregister torde därför inte behövas.

III. Utvidgning av sekretesskyddet för uppfinningar och forskningsresultat

I ansökan om bidrag till forskningsverksamhet som ges in till statligt forskningsråd eller motsvarande organ (jfr prop. 1968:68 om inrättande av en styrelse för teknisk utveckling i vilken bl. a. statens tekniska forskningsråd skall uppgå) brukar redogörelse lämnas för projekt till vilket bidrag söks. Det kan härvid bli fråga om att redovisa uppfinning eller forskningsresultat som inte tidigare har publicerats. Både ansökan och handlingar som fogas vid ansökningen blir allmänna handlingar i och med att de kommer in till ifrågavarande organ (se 2 kap. 2 och 3 §§ tryckfrihetsförordningen). I den mån handlingarna inte kan hänföras under någon av bestämmelserna i sekretesslagen utgör de offentliga handlingar som skall hållas tillgängliga för var och en.

Enligt 2 § patentlagen den 1 december 1967 (nr 837), som har trätt i kraft den 1 januari 1968, meddelas patent endast på uppfinning som väsentligen skiljer sig från vad som har blivit känt före dagen för patentansökningen. Enligt andra stycket samma paragraf anses som känt allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig det skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på annat sätt. Bestämmelsen i andra stycket innebär en skärpning i förhållande till vad som tidigare har gällt i fråga om s. k. nyhets-

hinder för patent. Till utgången av år 1967 gällde att uppfinning för att kunna patenteras inte fick vara beskriven i allmänt tillgänglig tryck skrift eller föremål för öppen utövning. I den nya lagen har nyhetskravet gjorts generellt, vilket bl. a. innebär att en uppfinning inte får patenteras om den har beskrivits i en handling som lämnats till myndighet hos vilken den skall vara tillgänglig för allmänheten enligt bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet.

Vid remissbehandlingen av det kommittéförslag som har legat till grund för gällande patentlag avstyrkte *statens tekniska forskningsråd* att redovisning i offentlig handling skulle kunna utgöra nyhetshinder för patent (se prop. 1966:40 s. 77). Handling som forskare ger in till statligt forskningsråd skulle då, anförde rådet, bli nyhetshinder för forskaren själv, om denne senare ville söka patent på i handlingen beskrivna projekt. En sådan bestämmelse skulle få allvarliga konsekvenser för forskningens nyttiggörande. Om förslaget likväl skulle genomföras måste möjligheter skapas att sekretessbelägga handlingar som kommer in till forskningsråd. Liknande synpunkter framfördes också av *Ingenjörsvetenskapsakademien*. I prop. 1966:40 med förslag till patentlag anförde jag (s. 83) med anledning av denna remisskritik att vad som anmärkts i fråga om offentlig handling som nyhetshinder för patent inte kunde föranleda att man skulle göra avsteg från principen att allt som har blivit känt skall utgöra nyhetshinder. Spörsmålet syntes dock böra beaktas vid utformningen av sekretesskyddet för ifrågakvarande handlingar.

Sekretesslagen ger f. n. endast begränsade möjligheter att sekretessbelägga uppfinningar och forskningsresultat som redovisas i ansökningshandlingar till statligt forskningsråd eller motsvarande organ. Den enda bestämmelse som kan tillämpas i sammanhanget är 21 § sekretesslagen. Enligt detta lagrum äger Kungl. Maj:t beträffande handling som angår statlig »utredning, kontroll eller stödverksamhet» med avseende på produktion, handel, bankrörelse, försäkringsrörelse eller transportverksamhet eller eljest med avseende på näringslivet förordna att handlingen inte får lämnas ut förrän viss tid, högst 20 år, förflutit från handlingens datum. Sådant förordnande får dock meddelas endast i den mån handlingen innefattar upplysningar om »enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden» och upplysningarnas offentliggörande kan lända företaget eller sammanslutningen till men. I 2 § kungörelsen den 4 januari 1939 (nr 7) med förordnanden på civilförvaltningens område jämlikt sekretesslagen (ändrad senast 1967:740) har med stöd av 21 § sekretesslagen närmare angetts vilka handlingar som får sekretessbeläggas enligt 21 §. Bland dessa handlingar ingår enligt 2 § punkt 32 handlingar hos statens tekniska forskningsråd och hos institutet för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR).

Som framgår av det anförda innehåller 21 § sekretesslagen inga uttryck-

liga bestämmelser om sekretessbeläggning av uppfinningar eller forskningsresultat. Paragrafen ger trots det viss möjlighet att förordna om sekretess i fråga om uppfinningar och forskningsresultat, nämligen när dessa kan hänföras till »enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden». I övrigt torde paragrafen inte medge sekretesskydd på förevarande område. Sålunda torde enskild person som inte driver någon form av företag stå utanför paragrafens sekretesskydd. Detsamma gäller företag eller sammanslutning när uppfinning eller forskningsresultat inte kan hänföras till företagets eller sammanslutningens »affärs- eller driftförhållanden». Mot bakgrund inte minst av de nya bestämmelserna i patentlagen om offentlig handling som nyhetshinder mot patent bör den brist i sekretesskyddet som sålunda föreligger nu avhjälpas. Det synes lämpligen kunna ske genom att man i ett tillägg till 21 § sekretesslagen särskilt anger att sekretesskydd — på samma villkor som nu finns upptagna i paragrafen — kan meddelas för enskilda personers, företags eller sammanslutningars uppfinningar eller forskningsresultat.

Även om jag föreslagit tilläggsbestämmelsen främst med tanke på sekretessbehov som kan uppkomma i samband med statlig stödverksamhet av det slag som nu bedrivs av forskningsråden och i framtiden avses komma att bedrivs av styrelsen för teknisk utveckling kommer den med den här föreslagna lydelsen att täcka också handlingar innehållande uppgifter om uppfinningar och forskningsresultat som ges in till annat statligt organ. Någon befogad invändning synes inte kunna riktas häremot.

Liksom hittills bör Kungl. Maj:t närmare bestämma för vilka handlingar sekretesskydd skall gälla enligt den nya bestämmelsen i 21 § sekretesslagen.

IV. Upphävande av 22 § sekretesslagen

I 22 § sekretesslagen föreskrivs, att handlingar i ärenden rörande mättningsförrättning eller mättningsutgifter enligt lagen om virkesmätning inte får lämnas ut i vidare mån än som följer av nämnda lag. Bestämmelsen föranleddes av lagen den 20 juni 1935 (nr 369) om virkesmätning. Enligt denna lag fick Kungl. Maj:t för vissa fall föreskriva, att virkesmätning med anledning av virkesköp skulle ombesörjas av virkesmättningsnämnd, vars ledamöter förordnades av Kungl. Maj:t. Över allt som förekom vid mättningsförrättning skulle upprättas skriftlig handling. I lagen upptogs en särskild föreskrift, att enskilds förhållande till virkesmättningsnämnd inte fick i oträngt mål yppas. I motiven till 22 § sekretesslagen (prop. 1937: 107 s. 74) anförde föredragande departementschefen, att sistnämnda föreskrift i virkesmätninglagen borde kompletteras med en föreskrift i sekretesslagen om sekretess beträffande handlingar i ärenden rörande mättningsförrättning eller mättningsutgifter. De upplysningar om virkesaffärer som kunde erhållas ur handlingar hos virkesnämnd skulle enligt departe-

mentschefen annars kunna utnyttjas till skada för köpare eller säljare av virke.

Enligt den nu gällande *virkesmätningsslagen den 27 maj 1966 (nr 209)* handhas virkesmätningens verksamheten uteslutande av enskilda organ. Bestämmelserna i 22 § sekretesslagen är därför numera obehövliga. Jag föreslår att paragrafen upphävs.

De under I—IV föreslagna ändringarna i sekretesslagen bör träda i kraft den 1 juli 1968. Skulle riksdagen besluta att uppskjuta behandlingen av detta ärende till höstriktsdagen torde de nya bestämmelserna böra träda i kraft den 1 januari 1969.

Hemställan

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar*.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga lagförslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet :

Gunnel Anderson